

STORTINGET

Representantforslag 145 S

(2025–2026)

fra stortingsrepresentantene Seher Aydar, Marie Sneve Martinussen, Remi Sølvberg og Hege Bae Nyholt

Dokument 8:145 S (2025–2026)

Representantforslag fra stortingsrepresentantene Seher Aydar, Marie Sneve Martinussen, Remi Sølvberg og Hege Bae Nyholt om å reservere anbud for ideelle aktører

Til Stortinget

Bakgrunn

Velferden i samfunnet ble til ved at fellesskapsløsninger ble bygget opp av offentlige og ideelle aktører for å dekke befolkningas grunnleggende behov.

Velferdstjenester er ikke som andre tjenester. Folk som trenger velferdstjenestene, er ofte i en sårbar situasjon og er avhengige av andres prioriteringer og beslutninger. Da kan ikke det kommersielle profittmotive stå i veien for det tillitsbaserte møtet.

Det går et viktig skille mellom de private ideelle aktørene og kommersielle aktører. For kommersielle aktører er den økonomiske gevinsten hovedmotive for å gå inn i velferden. Det skiller seg grunnleggende fra ideelle aktører, som driver nonprofit. Kommersielle aktører kan være store konsern som trekker milliarder av kroner ut av velferden og over til privat berikelse og internasjonale finansfond. Forslagsstillerne mener at alle penger som er bevilga til helsetjenester, må gå nettopp til det, ikke til privat profitt.

Kommersielle aktører dukker ofte opp der det offentlige sliter med kapasitet og underfinansiering av egne tjenester. Over tid har dette blitt satt i system, der private aktører – ideelle og kommersielle – konkurrerer om å vinne anbud på tjenester. Anbud på velferds-

tjenester legger nesten alltid vekt på pris, slik man har sett eksempler på når det gjelder både rusomsorg og rehabilitering.

De kommersielle aktørene har ofte store økonomiske muskler og får i dag konkurrere mot ideelle tilbud, som i flere felt har vært et mangfoldig supplement. Det gjør det spesielt krevende for små ideelle tilbud å konkurrere mot kommersielle aktører. Dette kan få store konsekvenser for ideelle aktører som har bygd opp fagmiljø over lang tid. Når ideelle og kommersielle aktører skal konkurrere om de samme anbudene, har de veldig ulike forutsetninger, siden kommersielle aktører er motivert av profitt, og ideelle aktører ikke er det. Dette tvinger likevel de ideelle aktørene inn i rammer satt på de kommersielle aktørenes premisser, og de må konkurrere på kommersielle vilkår.

Ideelle virksomheter har best forutsetning for samarbeid med det offentlige gjennom langsiktige avtaler. Når ideelle aktører skvises ut eller tvinges til å operere på kommersielle premisser, truer det også ideelle aktørers særtrekk og påvirker tilbudet til pasientene.

Høyesterett har slått fast at konkurranser om drift av helse- og velferdstjenester kan reserveres for ideelle aktører. Den konkrete saken gjelder et sykehjemsanbud som Oslo kommune valgte å reservere for ideelle aktører i 2020. De kommersielle aktørene, Norlandia og Stendi, gikk da til sak mot kommunen. Dette ble senere brukt som argument av helseforetakene for å ikke reservere anbudene for ideelle aktører. I desember 2025 fikk Oslo kommune medhold i Høyesterett. Den enstemmige dommen slår fast at skattefinansierte velferdstjenester ikke er som andre tjenester, og at det er forskjell på ideelle og kommersielle aktører.

Forslag

På denne bakgrunn fremmes følgende

f o r s l a g :

1. Stortinget ber regjeringen sørge for at helseforetakene reserverer anbud for ideelle aktører i de vel-

ferdssektorene der anbud er den anskaffelsesformen som brukes per i dag.

2. Stortinget ber regjeringen sørge for å fase ut anbud som anskaffelsesform i helse- og omsorgssektoren og erstatte det med et styrket tilbud i egenregi og langsiktig samarbeid med ideelle aktører.

3. mars 2026

Seher Aydar

Marie Sneve Martinussen

Remi Sølvberg

Hege Bae Nyholt